

*Úgy múltunk el, ahogy élünk,
ki könnyebben, ki nehezebben
hétpróbánk is lejár az időben,
s az, hogy szeretnünk kell ellenségeinket.
Elsötétlik bennünk minden nép,
minden teremtés,
csak a koporsó utolsó megszorítása áll,
s mint bárányon a farkasi világ,
átömlik rajtunk világ és nyár, áradás,
s mint búcsúzó, csodálatos zsebkendőnket
leejtjük az eget
az újonnan világra jöttek tekintetébe.*

SÍKI GÉZA

PAPI SORS '78

A rendház ebédlőjébe ferdén tűz be a nap. A falak mentén figyelő, áhílatos szentek bókolva állnak a sugárzó fényben. Levesszag úszik a levegőben. Kanalak csörögnek, időnként az öblös vizeskancsók felé nyúl egy-egy remegő, kékes öreg kéz. Aki régi regényekben olvas papi ebédekről, bizonyára azt várna, hogy most körbejár az arc nélküli inas, leszedi a kiürült tányérokot, s újakat helyez az asztalra, majd bort tölt a metszett poharakba. A valóság azonban más. Aki végzett a levesével, felemelkedik helyéről, s az ebédlő túlsó falán vágott ablakhoz igyekszik. Hamarosan kéz nyúlik ki onnan: tányért tart, a következő s egyben az utolsó fogással, mely a mai böjti napon diós metélt.

— Kávét? — kérdi a házfőnök és zsebkendőjével törli izzadó homlokát.

— Köszönöm, inkább majd otthon.

Nyílik az ajtó. Kopott ruhában, műanyagkeretes szemüveggel orrán, alacsony alak igyekszik befelé. Karján motorszemüveg lóg, másik kezében aktatáskát lóbál. Egyszeriben megélenkül az ebédlő. A tányérba mélyedő arcokat megaranyozza a derű, s egymás szavába vágva, kiáltozva fogadják a jövevényt:

— Jusztin... Megjött a Jusztin!... Mit hoztál Jusztin?... Hol hagyta a parapádat, Jusztin?... Nem maradt ebéd, Jusztin!...

Az újonnan jött szerényen mosolyogva ballag az asztal vége felé. Látszik, hozzá van szokva a vidám kérdésekhez. Aprólékos gonddal leoldja karjáról a szemüveget, melynek egyik üvege végig van repedve, az aktatáskát a szék lábához támasztja. A szomszédja máris hozza neki a tányért a párolgó levessel. s Jusztin atya, felragadva kanalát, eltűnik a zöldségek és nokedlik között.

Az ebédlő nyugalma felbolydul. Halk zsongás tölti meg az öreg falakat, innen-onnan nevetés kél, csillognak a szemek, pedig nem is került bor az asztalra. Jusztin atya érkezése mintha villanyárammal telítette volna a levegőt.

— Ismeri? — kérdi a házfőnök, és egy szemtelen legyet hessent el a kenyeres kosárból. A kenyér az egyetlen, melyből a k-i atyák tetszés szerint ehetnek, egyébként nagyon szerényen élnek.

— Még sosem láttam.

— Ő ennek az egyházmegyének legnépszerűbb embere. Jusztin atya. Hosszú-hosszú évekig káplánkodott, mindenki azt hitte nem lesz képes többre. Tíz mondatot nem tud elmondani egyvégtében. Prédikációi sosem tartanak tovább öt percnél. Soha nem tudtam megérteni, miért járnak annyian az ő miséjére. Képzeld, a plébánosa nagyszerűen felkészült ember volt, mindig a legújabb teológiai kérdéseket ismertette beszédeiben, s lassan mégis kihalt a miséje. Az emberek Jusztinhoz pártoltak. A plébános halála után hosszú ideig nem töltötték be a helyet, de olyan nagy a paphiány, hogy végül mégis ő lett a plébános.

Amikor kinevezésének hírért hallottuk, óriási volt a derűtség. Még fogadásokat is kötöttek az atyák, meddig bírja a templom. Mikor omlik össze az egész. Mostanáig ugyan nem történt semmi, de ki tudja...?

Önkéntelenül is az asztal végére nézek. Jusztin atya éppen végzett a leves-sel, s jóízűen törölgeti ajkát a keze fejével.

— Más nincs? — kérdezi. Megint a figyelem középpontjába kerül.

— Ez nem plébánia, Jusztin!... Itt nem adakoznak a hívek nagy ebédre...

Van kenyérünk, Jusztin, egyél, amennyi beléd fér!

A jókedv immár végérvényesen eluralkodik az atyák között. A házfőnök int az egyik fiatalabb szerzetesnek, aki kisiet, majd egy demizonnal tér vissza. Megjelenését általános éljenzés fogadja. Szódavizes üvegek kerülnek elő, s hamarosan koccintunk egymás egészségére.

— Igyál, Jusztin! — kiált a házfőnök, s az asztal vége felé int poharával.

— Kocsival vagyok — mosolyog Jusztin, s szódát spriccel magának.

Ismét derűtség cikázik végig a termen. Amint megtudom, Jusztin atyának ócska oldalkocsis motorkerékpárja van, azzal száguldozik plébániája és filiái között. Most már értem, miért olyan piros az arca. Nyilván a hideg csípte ki.

— No, köszönöm az ebédet. Majd meghálálom. Húsvétkor meghívom az egész tisztes társaságot. — S Jusztin atya, felemelkedve helyéről, a mi asztalunk felé igyekszik. Kezel a házfőnökkel, majd hozzám lép:

— Átutazóban?

— Anyaggyűjtésen — veti közbe a házfőnök, mire Jusztin atya összeráncolva homlokát kétszer-háromszor végigmér, majd ellentmondást nem tűrve így folytatja: — No, akkor vegye a holmiját, és jöjjön szaporán! Négyre otthon kell lennem, mert hittanóra lesz a kicsinyeknek. Nálam alhat, este meg elbeszélgetünk. Adok én annyi anyagot, hogy csak győzze elvinni!

— Nincs is bukósisakom! — védekezem riadtan a váratlan ajánlat ellen. A decemberi motorozás, tizenhat fok hidegben nem csábító. De a kis emberben van valami ellenállhatatlan.

— Van nekem még egy. Igaz, magának nagy feje van, de majd csak odaszíj-jazzuk valahogy!

Ami azt illeti, épp hogy sikerült a művelet, hamarosan mégis nekivágunk a lassan párasodó tájnak. A nap még fenn jár, de meleget már alig ad. Télkabátom alá besüvít a szél. Szerpentineken és hosszú, egyenes szakaszokon vágunk keresztül. Riadt nyulak keresztezik utunkat, távolabb őzek is felvillannak. Kicsiny település mellett robogunk el, négy-öt házból állhat az egész.

— Ez az egyik filiám! — bömböli hátra Jusztin. — Tavaly szentelte fel új kápolnáját a püspök atya.

Megint végtelennek látszó hómezők következnek, aztán ismét füstszalagok jelzik, hogy házakhoz közelítünk. Az út szélén kucsmás alak áll, s körkörös jelet ad egy botra kötözött rongydarabkával. Mint a vasutasok szokták lámpáikkal tolatás közben, a megállást jelezve. Jusztin atya szitkozódva fékez, a motor ide-oda csúszkálva, nehezen engedelmeskedik akaratának.

— Mi baj van? — Már ugrik is le a motorról. Fázósan, elgémberedett tagokkal próbálom követni példáját.

— Rosszul van a Rézi néni.

— Hívjatok orvost hozzá!

— Gyónni akar!

— Gyónni? Hiszen tegnapelőtt gyóntattam az istenadtát! Azóla ugyan mi vétket követhetett el?

— Azt én nem tudom. De nekem azt mondta: „Állj ki, fiam, az út szélére s figyelj a tisztelendő urat. Ma kedd van, fél négy tájban fog erre jönni. Mond meg neki, hogy gyónni akarok!” Hát így volt.

— Üljön föl az oldalkocsiba! — mondja Jusztin, és egy életveszélyes kanyarodó után már neki is vág a házak felé vezető földútnak, melyen megállt a hó is, jég is. Az első ház előtt fékez. Borjú nagyságú kuvaszok tépik acsarkodva a kerítés alját.

— Mindjárt jövök. — Táskájból kisebb csomagot vesz elő, arca kisimul néhány pillanatra. Aztán a kapu felé indul.

— Be ne menjen! Megeszik a kutyák!

De már löki is befelé a kaput. A kutyák meg neki. Ám csodálatos módon egyik sem harapja meg. Felkapaszkodnak rá, az arcát próbálják megnyalni, játékosan kapkodnak a keze után. Így mennek összegubancolódva, a bejárat felé.

— Nem megy be? — kérdezem az oldalkocsiban kucorgó embert.

— Dehogyan megyek! Megesznek ezek a dögök! A Jancsi, a gazdájuk fogja le őket, ha belép valaki az udvarba.

— És ő? — Mindketten Jusztin atya után nézünk, aki nagynehezen lefejtí magáról a két hatalmas fehér gombócot és eltűnik a szobában.

Az ember a kutyákat bámulja. Farkcsóválva nézik az ajtót, mely mögött Jusztint sejtik.

— Á, hát ez szent ember! Érzik rajta a szentséget!

Elmosolyodom.

— Nem hiszi? Azt mesélik róla, hogy a rendőr elbitangolt farkaskutyáját, amelyikre körvadászatot tartottak, mert ette a nyulakat, egy szál spárgával vitte vissza a gazdájához. Én nem láttam, de a komám mondta. Vitte a spárgával, aztán odakötötte az ól elé, és azt mondta a Pistának, a rendőrnek: 'Máskor ne kösse hosszú láncra, mert belegabalyodik. Azért szökött meg.' A Pista meg eltátotta a száját, és szóhoz sem jutott. De a kutyája megvan neki. Az megvan. Megnéztem, s láttam ezzel a két szememmel itt, ni! Csak nincs megkötve. Nyugton van, de ha Jusztin tisztelendő úr megy arra, kiugrik a kerítésen és a kezit nyalja. Szent ember ez, én mondom magának.

A nagyobb nyomaték kedvéért kikotor a zsebéből egy csavaros üveget, leszedi a tetejét, és odakínálja:

— Isten éltesse!

— Isten...

Az éktelen erős szesz jótékonyan árad szét bennem. Pár pillanatra megfeledekzem a farkasordító hidegről, s arról, hogy lábam kezd hűtlen lenni hozzám.

— Hát, már megint iszik? — Jusztin atya szemrehányóan néz kísérőmre, aki zavartan áll egyik lábáról a másikra, s nem tud mit kezdeni a kezében levő üveggel.

— Dehogyan iszom! Csak láttam, hogy az úr itt nagyon fázik, és neki...

— Leheljen csak rám!

A mi emberünk kelleetlenül fúj ki magából egy kis levegőt. Azt is inkább a fellegek felé.

— Tudtam! Csak mással takarózik, ugye? Hogy áll majd a felesége elé? Hiszen csak most békitettem ki magukat, s máris kezdi?

Az ember levetette a kucsmáját és a feje búbját vakarta kínjában. Boldogtalan ábrázattal nézelődik.

— No, adja ide azt az üveget!

Azt várom, hogy elröpíti valahová a havas mezőkön, nézem a becsapódás helyét. Jusztin atya azonban zsebre vágja az üveget, és így szól az emberhez, aki még mindig a kucsmáját gyűrögeti a kezében.

— Most menjen haza szépen. Mondja meg a feleségének, hogy engem kínált meg. Akkor nem lesz baj. A Rézi nénihez meg küldjék az orvost. Megint sokat evett vasárnap ebédre és elrontotta a gyomrát.

— Hiszen nem is kínálta meg atyát! — kiáltom előre, mikor kikanyarodunk az országútra.

— Dehogynem! Hiszen itt hozom a zsebemben az üveget. Majd iszunk az egészségére!

... Négy óra előtt öt perccel érkeztünk meg Z-be. Jusztin atya karját nyújtotta, úgy segített le a motorról. Ő frissen, vidáman ment előre a lakásba, mely a templom oldalához ragasztott plébániaépület egyetlen tartozéka volt. Bent olajat öntött a kályhára, s a szobát máris megtöltötte a tűz jótékony duruzsolása.

— Öt-re itt leszek. Most hittanórám van a templomban.

— Nem fáznak a gyerekek?

— Hogy fáznának? Elektromos fűtés van.

— No, de ki kapcsolja be? Hiszen ha most kezdenek fűteni, megveszi őket az Isten hidege.

— Mindig más. Egy szülő. Három órával a hittanóra előtt. Hűsz foknak kell lennie.

... Az öreg ingaóra alig ütötte el az ötöt, Jusztin atya betoppant. Bekecsét a bőrhuzatos fotel karfájára dobta, s kezét az olajkályhánál **melengette**.

— Hány gyerek jött el ilyen hidegben?

— Mind a huszonnyolc.

— Hány csoporttal foglalkozik hetenként, Jusztin atya?

— Hányal is? Várjunk csak! A kicsik, az elsőáldozók huszonnyolcan vannak. A bérnálásra előkészítő tanfolyamon huszonegyen. Tavaly elindítottam az ifjúsági hittant, azon tizenheten. Ez a leglabilisabb csoport. A fiataloknak sokszor van egyéb dolguk. Igaz, van úgy, hogy egyik-másik magával hozza a barátját, ismerősét. Aztán van a három filia. Ott heti egy-egy alkalommal van foglalkozás. Ez összesen hat.

— Mikor nevezték ki plébánosnak?

— Két éve. Krisztus király vasárnapján volt két éve.

— Azelőtt hány gyerek járt hitoktatásra?

— A filiákon akkor is én voltam a hitoktató. Itt bent lehetett vagy húsz gyerek.

— Összesen?

— Összesen.

— Nézem a könyvtárát. Gyönyörű.

— Ja? A könyvek? — Jusztin atya közben tojásokat csorgat egy nagy serpenyőbe, melyben már szalonna és kolbász sül alátétnek. Elővakarja zsebéből a pálinkát, tölt két kis pohárba. Az egyik üveg, a másik műanyag. — Egészségünkre. Meg arra, hogy eljött velem. Szóval a könyvek. Nem az enyéme. Az elődóm-tól maradtak rám, én nem szoktam olvasni. Nem érek rá. Meg nem is érdekel a betű. Mindjárt elalszom rajta. Este, ha hazaérek, majd leragad már a szemem. Ha meg unatkozom, elmegyek valamelyik szomszédba tévét nézni.

— Rahnerek is vannak.

— Kicsoda? Ja, azt múltkor a püspök atya is megnézegette, mikor a kápolnamegáldás után bejött a plébániára. Mondtam neki is, hogy tőlem ott lehet, ahol van.

— És mit szolt?

— A püspök atya? Nevetett. Tudja ő jól, hogy nem törekszem teológiai doktorátusra.

Közben elkészül a rántotta. Jusztin atya tányért vesz elő, kést, villát, majd — kis habozás után — magának kanalat.

— Lászon hozzá! Kis uzsonna jól esik ebben a hidegben.

Fohászt mormol, mielőtt nekiülne. Mikor imádkozik, megszépül az arca.

— Jusztin atya nem eszik?

— Dehogynem. Én majd a serpenyőből. Így kevesebbet kell mosogatni.

Jó a rántotta. Kenyeret szel. Alig éri át a hatalmas veknit. Csatos üvegből vörös bort csurgat a poharakba.

— Hű, de jó bor!

— Jó, ugye? A Safranekéknél terem. A múltkor ideállított egy hordóval. Mondom, mit csinálok én ennyivel? De csak erősködött, hogy elfogy bizonyosan. Hát, ami azt illeti, én három literre vagyok biztosítva.

— Hogy tetszik mondani?

— Annyit tudok meginni. S akkor még nem nézem hajópadlónak Isten világát.

— A kenyeret atya süti?

— Nem vagyok pék. Nem tudok sütni. A Zsuzsi néni szokott kenyeret hozni. Egy héten egyszer sütnék. Akkor hoz egy ilyen malomkőnyit, meg friss lángost. Nálunk errefelé az a szokás, hogy sütéskor lángost is csinálnak. Hát én azt nagyon szeretem. Nekem a friss lángos a kedvencem. Jól megfokhagymázom, aztán befalom! Nem is eszem aznap semmi mást. Aztán kész a sértődés.

— A Zsuzsi néni sértődik meg?

— Dehogya! Az örül, hogy jó étvágygal ettem a lángosát. Hanem az aznapi kosztoltató megsértődik bizony, mert csak hökdösöm a tányér szélét. Tudja, nekem nincsen háziasszonyom. Amikor kineveztek plébánosnak, a régi elment. Azt mondta, ilyen rendetlen ember mellett nincs értelme a munkájának.

Ami azt illeti, a szobában tényleg elgondolkodtató állapotok uralkodnak. Jusztin atya „élettere” láthatóan az ágy és a fotel, ezekben hányja össze megszámlálhatatlan ruhadarabjait. Jég szekrénynek jelek szerint az ablakot használja. Tarka összevisszaságban sorakozik ott abált szalonna és füstölt sonka, kolbász és sütemény.

— És hogy bírja a házi munkát egyedül?

— Istennek legyen hála, nem kell házimunkát végezni. A hívek beosztottak egymás közt a takarítást, a kosztolásomat, a ruháim mosását, és minden egyebet. Napról napra máshová megyek ebédelni. A lángos napján ebből van a sértődés. Merthogy akkor keveset eszem, és a háziasszony mindjárt mondogatja: „Az én főztöm bezzeg nem ízlik az atyának! Pedig a múltkor a Kovácsék sonkás tésztájából kétszer is tetszett venni!” Az ilyesimből nagy bajok vannak. A legközelebbi alkalommal mindig üres gyomorral megyek, hogy kiköszörüljem a csorbát.

— Még takarítanak is?

— Szent egék! Jó, hogy mondja! Holnap Marika néni jön takarítani. Még be se jön a szobába, s már kezdi: „Ó, atya, már megint milyen rendetlenséget tetszett hagyni! Pedig milyen szeretettel végezzük a dolgunkat!” Ajjaj! De jó, hogy említette!

Eközben Jusztin atya varázslatos gyorsasággal hajigálja a kopott szekrénybe a fotelben és az ágyon heverő ruhadarabokat. A hadszíntér hamarosan átköltözik az új színtérre. Jusztin atya kicsit lehangoltan néz farkasszemet a látvánnyal, majd megelégedi, és becsapja a szekrény ajtaját.

— Remélem, ide nem néz be Mária néni. Akkor végem van!

— Megenged atya egy kényes kérdést?

— Nem hiszem, hogy van ilyen.

— A pénzügyeket ki intézi?

— Én ugyan nem! A képviselő testületből hárman számolják át a perselypénzt, s ők vállalták az egyházi adó beszédését is. Megcsinálják a költségvetést, s gondoskodnak, hogy mindenre jusson. Nem panaszkodhatom, nálunk nagyon bevált ez az új rendszer. Azóta van elektromos fűtés a templomban, új harang, felújították az orgonát, s háromnegyedrészt az itteni költségvetés terhére épült a kinti kápolna.

— És Jusztin atya?

— Én?

— Hát Jusztin atya fizetése?

— Ja, értem, mire gondol! Ha kell nekem külön pénz, kérek tőlük. Dehát mire kellene? Egyetlen nagy számlám van minden hónapban, a motor költségei. Azt mondják, vesznek autót, telnék arra is. De én már megszoktam az öreg masinát. Derekasán szolgál.

A hidegtől kivörösödött fületem masszírozgatom. Arra gondolok: hátha mégis jobb volna autón utaznia.

— Tudja, nagyon precízen mennek itt a dolgok. A pénzügyeket a tsz könyvelője intézi. Nem lehet egy fillér hiány vagy többlet sem. Mindenről számla és belég, vagy mi a fene van. Csak velem van bajuk mindig, mert hogy elveszítem a számlákat.

— Ne haragudjék, ha megkérdem: hány éves?
— Hatvanhét.
— Nem éppen fiatal kor.
— Amikor az Úr munkásokat keresett szőlőjébe, nem azt kérdezte, hány éves vagy, fiam, hanem azt, akarnak-e dolgozni. Bennem van még erő, hogy elvégezzem a munkát. Ha majd nem lesz, akkor veszem a kalapomat és megyek.
— Kalapja is van?
— Ez csak olyan bölcs mondás. Motorhoz nem illik a kalap. Ahhoz sapka való.
— Atya ágya fölött színes órarend van.
— Nem órarend az. A napi beosztásomat írtam föl. Az ittenieket pirossal kereteztem be, a többit zölddel, kézzel és sárgával. Mert egyszer előfordult, hogy az itteni nagymise helyett K-ra állítottam be. Azóta csak ránézek a beosztásra, s máris tudom, hogy a motort kell-e melegítenem, vagy gyalogolhatok a plébániára.

Kopogtatnak. Jusztin atya az ajtóhoz megy, de nem tessékeli be a vendéget, hanem kint pustomognak az előszobában.

— El kell mennem. — Jusztin atya arcán szemernyi zavar mutatkozik. — Bent a kamrában talál enniválót. A bor abban a fonott üvegedényben van.

— Beteghez megy, atya?

— Úgy is lehet mondani.

Résnyire nyílik az ajtó. A hang nyomán némi pálinkaillat is beszüremkedik a szobába.

— Siessen, atya! Amikor eljöttem, a Riska már alig bírta.

Jusztin atya zavartan néz rám.

— Borjazik a tehén. Oda hívnak.

Döbbsenten nézek rá. Régi pogány babonák emléke sejlik fel bennem. Bár itt, az országnak ezen a végén talán nem is lehet csodálkozni az ilyesmin. A sámánok utódai még a tizenharmadik században is hírt adtak magukról a hatalmas mocsarokból. Régi feljegyzések szerint, mihelyt leszállt az alkony, tüzek füstje kanyarodott az ég felé, s olykor lovat is áldoztak a hadúrnak. No, de hogy manapság...

Jusztin atya a bekecsét gombolgatva visszafordul, mintha belém látna.

— Most nem a papot hívják.

— Hát kicsodát?

— Az állatorvos hazautazott, mert beteg az anyósa. Ha ő nincs idehaza, engem hívnak. A háború előtt tanyavilágban dolgoztam, ott ragadt rám a tudomány.

Kint felberreg a motor, majd a hang elúszik a távolban. Magamra maradok.

Az íróasztalon cirádás, aranykeretű kép. Borongós asszonyarc. Mögötte szigorú katona támaszkodik a kardjára. Szétszórt lapkivágatok. Papírlapok, rajtuk írás szálkás betűkkel. Bekötött sportlapok. Az egyik régi meccs leírásánál nyílik ki: „Kohut 25 méterről bődületes erővel az ellenkező vinklibe vágja a labdát. 2:0-ra vezet a Fradi.” A lap alján karikatúra, mely az egykori balszélsőt bika alakjában ábrázolja.

A konyhában tarka rendetlenség. A helyiség közepén rogyant lábú asztal, rajta mosatlan tányérok, csésze, pohár, a jelek szerint vörös bor lehetett benne. Az ablak félig nyitva, szalonna vége lóg belőle.

A falióra hetet üt. Odakint teljesen besötétedett. Feltámadt a szél, havat vág az ablakpárkányra. Csend van mindenütt, csak a villanyóra köröz halk zúgással.

A heverőre ülök. Régi perzsaszőnyeggel van leterítve. Az ágyneműt gondos kezek hajtogathatták össze, alapos rendben, ahogy a katonaságnál mondják: „elvágólág”. A falról Pál apostol tekint rám enyhe rosszallással, az éjjeli szekrényen nyitott, lefelé fordított könyv. „A fekete sárkány titka”...

— Fene egye meg ezt az időt! — Jusztin atya magával hozott valamit a kinti hidegből. — Az orra lefagy az embernek ebben a szörnyű szélben.

Topogva rázza magáról a havat, bakancsát az olajkályha elé rúgja, papucsba bújik, dermedt kezét melengeti, föl-alá ugrándozik.

— Nem unatkozott?

— Dehogy. Olvastam a régi sportlapokat.

— Nekem ezek az újságok jelentik a kikapcsolódást. Gyerekkoromban félretettem azokat a példányokat, melyekben olyan meccsekről volt tudósítás, amiket láttam.

— A Fradinak drukkol, nem?

— Észrevette? Annak idején piros ceruzával húztam alá a gólok leírását.

— Ma is jár meccsre?

— Öt éve voltam utoljára. Ezek a maiak nem az igaziak. Az én időmben meghaltak a pályán a csapatért. Hol van ma egy Toldi Géza? Sárosi Gyurka? Lázár tanár úr? Azok nem pénzért játszottak s nem azért, hogy égessék egymást. Maga még akkor nem is élt, amikor én az Üllői útra jártam. Páholybérletem volt. Az „A” lelátón ültem, onnan lehetett legjobban látni. Azóta lebontották.

— Atya maga is játszott?

— Nagyon szerettem a futballt, vagy ahogy ma mondják: labdarúgást. Nekünk a szemináriumban is volt csapatunk. A szerelésünk egészen sajátos volt, feltűrtük a reverendát, és mezítáb rohagáltunk a parkban. Két pulóver volt a két kapufa. S ugyanúgy veszekedtünk egy gólon, mint a gyerekek a grundon. „Bent volt!”, „Nem volt bent!”, „Gól volt!”, „Magas volt!”. Én, megvalloim őszintén, jobban szerettem ezeket a délutáni meccseket, mint a délelőtti morális órákat. Aztán Sz-re helyeztek. Nem voltam én ígéretes papja az egyházmegyének. Senkinek sem jutott eszébe, hogy külföldre küldjenek tanulni. Nem is mentem volna. Sz-en voltam a tanyai lelkész. Azon a vidéken nagybirtokok voltak, tanyák, meg a földbe mélycsztett cselédépületek. Egymás hegyén-hátán laktak bennük az emberck. A családokat alig lehetett elkülöníteni. Mentem nyáron, mentem télen. Nemzedékeket kereszteltem. Egyszer odaállt elém az egyik értelmesebb cselédember. Azt mondja: „Atya, látja milyen embertelenül élünk itt?” „Látom fiam — feleltem —, hogyne látnám?” „Hát akkor miért nem szól a püspök úrnak?” Merthogy az a vidék püspöki uradalom volt.

Elgondolkodtam a dolgon. Tulajdonképpen igaza van. Egy vasárnap délelőtt kihallgatást kértem a püspök atyától. Elmondtam neki, milyen szörnyűséges viszonyok között élnek a cselédek. A püspök atya végighallgatott, aztán azt mondta, menjek csak nyugodtan, gondja lesz rájuk. De akkor már háború volt, s hamarosan a tanyákon is megfordult a világ.

— Nem is kérdeztem, hogy vizsgázott, mint állatorvos?

— Minden rendben ment. Azt mondta utána a gazda: „Maga, Jusztin atya, szerencsét hoz.” Nekem az az érzésem, jobban örülnek, ha én megyek, mint ha az állatorvos.

— Jobban ért hozzá?

— Dehogy! Csak nekem nem kell fizetni!

— Ne haragudjék, belenéztem az íróasztalán levő papírjaiba. Ott baloldalon van egy halom papír. Mindegyiken egy mondat.

— Abban a cipősdobozban?

— Igen.

— Ott őrzöm a prédikációimat. Szépen sorbarakva „A”, „B” és „C” évre.

— De hiszen mindegyik lapon egyetlen mondat olvasható!

— Az a lényege. Figyeljen csak! Itt van mindjárt a karácsonyi prédikációm. Elolvassam?

— Kérem.

Jusztin atya szemüveget biggyeszt az orrára, megköszörüli a torkát, s azzal a hangerővel és hangsúllyal, ahogy a templomban olvashatja, elkezdí silabizálni a

papírlapon levő szöveget: „Kedves jó testvéreim, forduljunk mi is a jászolban fekvő gyermek felé, aki a világ üdvözítője, s szeressük, mint a gyermekeket, s imádjuk, mint a világ megmentőjét.”

— No, hogy tetszik?

— Szép gondolat. De ez az egész beszéd?

— Hát, ami azt illeti, nem sokkal több!

— Nem kevés?

— Nézze! Az itteni emberek nem nagyon kíváncsiak a bölcsességre, nem érdeklődnek a sok filozofálás. Ezek dolgoznak, látástól vakulásig. Este nézik a televíziót. Azzal én úgy sem tudok versenyezni! Nekem az a fontos, hogy becsültes emberek maradjanak. Azt pedig úgy tudom elérni, ha minél egyszerűbben és minél világosabban beszélem el nekik, amit Krisztus akar mondani. Sokan megfélelkeznek arról, hogy mi papok, Krisztus urunk földi küldöttei vagyunk. Az emberek tehát nem ránk kíváncsiak, hanem arra, amit ő üzen általunk.

— Dehát ennél azért többet üzen, nem?

— Nem hiszem. Amit én itt leírtam karácsonyra, annál többet a legokosabb ember se mondhat el!

Közben az ablakból füstölt sonka, kolbász, fagyos szalonna kerül az asztalra. A szublótból kenyeret tesz melléjük Jusztin atya, meg két derék fej hagymát.

— Lásson hozzá, Isten nevében.

Papíron eszünk, bicskával. Vörös bor világít előttünk, abból kortyolunk időnként.

— Akar zenét hallgatni?

Feletre sem várva a magnóhoz ballag, kazettát tesz be, s már meg is tölti a szobát az egyik divatos szám: „*Ezerkilencszáztizenegyben — Edison itt járt Budapestén...*”

— A Fonográf együttes — mondja Jusztin atya, s némi diadallal tekint rám.

— Ilyen jól ismeri atya az együtteseket?

— Muszáj! A gyerekek ezeket hallgatják, nem maradhatok el mögöttük én sem! Pedig jobban szeretem a népdalokat. Dehát annak nincs most itt keletje. Ezeket a számokat bömböli a rádió, a tévé, ezeket lehet kapni kazettán, és ezeket hallgatják mindenütt a gyerekek. Majdnem minden házban van magnó. Néhol már aszerint mérik az embert, hogy kazettás vagy szalagos készüléke van. „Á, az csak szalagos!” — mondják, és legyintenek. Ilyenkor mindig eszembe jut, hogy amikor annak idején az egyik pusztai cselédember meghallotta a rádiót, azt hitte, az ördög úz vele rossz tréfát.

— Látom atyának is kazettás a magnója.

— Hozattam a városból. Ha valami szép gregorián zenét hallok a rádióban, felveszem és lejátszom a hittanórán.

Közben a vacsora végére járunk. Bekattintjuk a bicskát, Jusztin atya visszateszi az ablakba az elemózsiát. Tenyerébe söpri a morzsát, majd kis habozás után az asztal alá ejti a tenyere tartalmát. „Ügyis takarítanak holnap” — dörmögi. Kicsit kiszellőztet, aztán helyet csinál a heverőn. Megdöngyözi a párnát, kihajtogatja a takarót.

— Atya hol alszik?

— A gumimatracon.

— De a másik takarót tegye magára!

— Jó nekem a felleghajtóm is.

Imakönyvébe mélyed, én meg az árnyékokat nézem a plafonon. Így ér az álom. Reggelre eláll a szél. Mire felkelek, Jusztin atyának hült helye. Az asztalon tea párolog, s ott van ismét a papírba csomagolt elemózsia. Sietve reggelizem, aztán a morzsát én is az asztal alá ejtegetem. A példa ragadós.

Másfél kilométeres séta az I-i elágazás. Nem kell sokat várni, jön a busz. Kevesen vannak rajta. Pár iskolás gyerek, néhány öregasszony és egy bóbiskoló bácsi, lába között tekintélyes demizsonnal. Meglődül a busz, lassan elhagyjuk a benzinkutat.

Arra riadunk, hogy a busz hirtelen fékez. A vezető szitkozódik, a magasból legördül egy táska. Előttünk, a havas országúton Jusztin atyát látom a motorjával, jeleket ad, hogy álljunk meg.

A sofőr leszáll. Valamit tárgyalnak, az atya kis csomagot ad át neki. Aztán gázt ad, és a motor elrobog visszafelé.

— Maga volt a Z-i pap vendége? — kérdi tőlem a sofőr.

— Én.

— Ezt küldi. Az üzeni, jó hasznát veszi. A rádió hóviharokat jósol.

Nyitogatom az újságpapírt. Még egy hajtás, és egy sál bukkan ki belőle. Vas-tag gyapjúsál.

SZABÓ IRMA VERSEI

A professzor

*nem a rejtélyek embere.
Bár arca időtlen alapjába
bevészte ábráit az idő
az ábrák sokasága egyértelmű
és megfejthető;
bár a dúsán, barázdált aggyelőd
sejthalmazát
roppant tudás anyaga tölti ki,
a mosolya romlatlan,
szinte gyermeki.
Annyira nyílt és nyitott a lénye,
hogy tartalma — fénye — túlárad,
s kicsap; szellemisége erővonalai
kilépnek a térbe, átrezegnek
egy egész nép szívébe,
egy egész népet tanítanak
nemcsak tudásra —
öntudatra, emberségre.*

*Toronyantenna. Felvesz és lead.
Színtere a természet stúdiója,
Sugárzó műsora az anyag átlényegítése.
Átváltoztatja, felmutatja: —
íme, a kopott felszín alatt
részecskéi élnek, égnek, kibomlanak,
fény-középpontjuk kivirágzik
és szívárványosan felragyog.
A mozgékony elektronok
olyan játékos táncot járnak
mint bújócskázó napsugárban
a lágyan hullámzó göcseji tájak.*

*— Ha túléljük az atomkort,
ha lesznek még eljövendő századok,
a Professzort
az utókori emlékezet úgy őrzi meg,
hogy szelid fizikát tanított,
és ehhez olyan nyelvet alkotott,*